

Nye flygtningefamilier fra Syrien

Marie-Louise Steen, cand.psych., Integrationsnet Børn og Familie, Sjælland,
Dansk Flygtningehjælp, Solrød, tirsdag den 5.april 2016

Program

➤ Baggrund:

- Flygtningebørn, - eller børn med flygtningebaggrund?

➤ Metode:

- Hvordan kan vi bedst møde dem og deres forældre i daginstitutioner?

➤ Gruppediskussion og fælles opsamling:

- Hvordan kan vi forstå og møde de børn, I møder i dagligdagen?

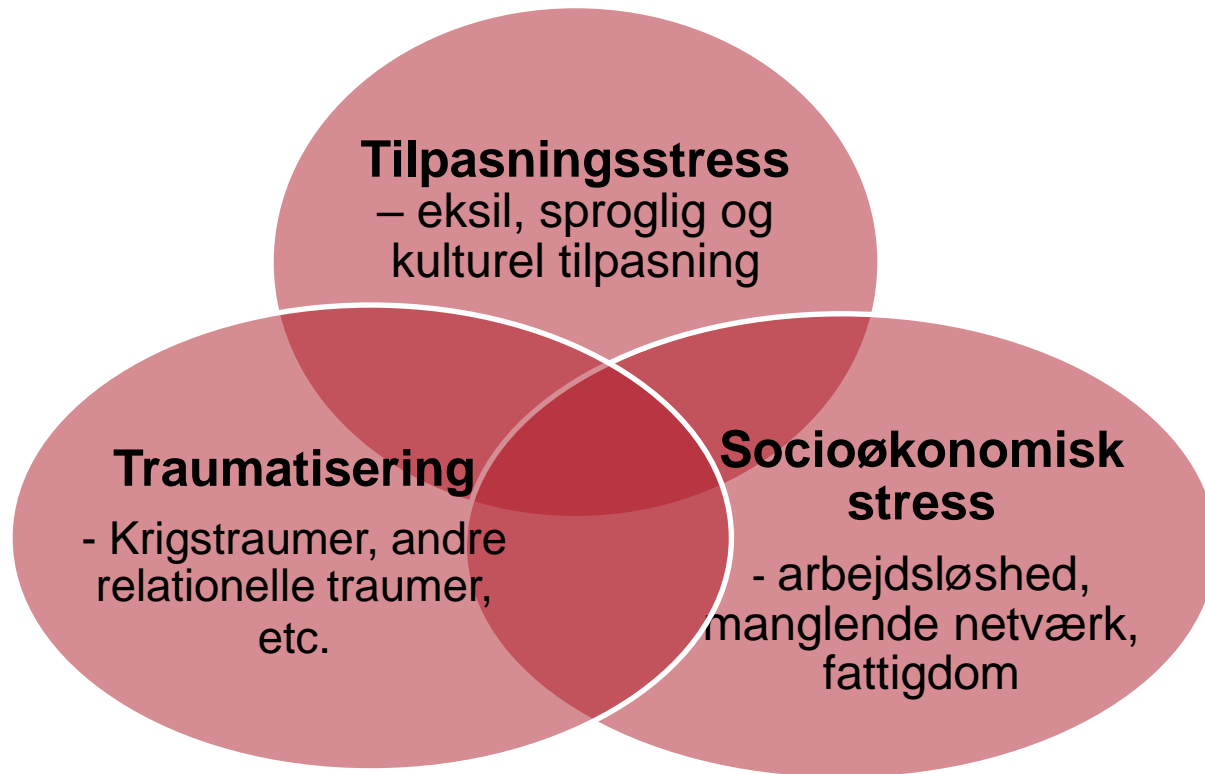
Baggrund

- > Flygtningebørn, - eller børn med flygtningebaggrund?
 - > De er først og fremmest børn, - med et liv at leve ligesom andre børn.
 - > Krigsramte på tre niveauer, dvs. øget risiko for mistrivsel, jf. tredelte stressorer.
 - > Daginstitutioner central nøgle til social og psykologisk tilpasning, jf. Montgomery.
 - > Reparation tager resten af livet og sker primært via korrigerende relationer i livet.
 - > Evt. terapeutisk intervention kun en brik heri.

Baggrund

- > Øvelse fra egen praksis i plenum:
 - > Hvordan oplever I et barn i mistrivsel? Hvordan ser I det komme til udtryk?
 - > Fx hos børn med flygtningebaggrund.
 - > Hos andre børn?

Baggrund

Baggrund

- > Definition af traumatisering:
 - > Objektive og subjektive kriterier.
 - > Traumatisering vs. PTSD.
 - > Traumets typologi og sværhedsgrad:
 - > Interpersonel involvering, varighed, frekvens.
 - > Sværeste traumer er påført interpersonelt, gentagent, uforudsigeligt, multifacetteret, sadistisk, i barndom, og i en tilknytningsrelation.
 - > Påvirker neurologisk, fysiologisk, følelsesmæssig og kognitiv udvikling.
 - > Mestring:
 - > For børn er nærtstående voksnes hjælp til mestring afgørende.

Baggrund

- > Primære traumer

- > Tilknytningstraumer og udviklingstraumer:
 - > Traumer smitter: Transgenerational traumetransmission:
 - > Overføring af forældrenes mistillid, angst, afmagt og depressive tænkning til børnene.
 - > Ustabilitet / dysregulering i familien → Inadækvat forældreevne.
 - > Forældregørelse:
 - > Instrumentel
 - > Emotionel

Baggrund

- > Følgevirksomheder på fire funktionsniveauer:
 - > **Biologisk**
 - > Påvirker kroppens neurologi & biologiske funktion.
 - > Forhøjet alarmberedskab – øget opmærksomhed på trusler.
 - > **Kognitivt**
 - > Hukommelse, koncentration, indlæring.
 - > **Emotionelt**
 - > Mistillid til livet, selv og andre, kontroltab (manglende autonomi / agens), fysiologisk og emotionel dysregulering, nedsat evne til at aflæse selv og andre (mentalisering).
 - > Lavt selvværd, skyld & skam.
 - > Irritabilitet, vrede, tristhed. Depression, angst, PTSD symptomer.
 - > **Adfærdsmæssigt**
 - > Søvn.
 - > Internaliserende vs. eksternaliserende adfærd.
 - > Undgåelse, isolation. Konflikter, f.eks. i familien. Svært opretholde relationer udadtil – arbejdsplads & venskabskreds.

Baggrund

> Symptomer på transgenerational traumetransmission:

- > Angst for at være alene, angst for mørke
- > Afbrudt søvn og mareridt
- > Klyngende adfærd (hos små børn)
- > Letvakt ophidselse og vredesudbrud
- > Uro og hyperaktivitet
- > Grådlabilitet, tristhed
- > Vagtsomhed - nemt forskrækket ved eks. høje lyde
- > Skyldfølelser/ selvbebrejdelser
- > Koncentrationsbesvær, indlæringsvanskeligheder
- > Vanskeligheder ved social kontakt
- > Fysiske smerter/ somatisering, manglende appetit
- > Angst for fremtiden

Baggrund

- > Følgevirksomheder for barnets oplevelse af verden:
 - > Miste troen på godhed og retfærdighed. Tab af grundlæggende tillid til livet.
 - > Miste troen på andre / 'de voksne': Når man er vant til at klare sig selv, er det utrygt at lade andre bestemme.
 - > Funktionsniveau vs. ydre krav

Metode

- > Opmærksomhed: differentialdiagnostik:
 - > Udviklingsforstyrrelser ADHD og autisme kan forveksles med sekundær traumatisering hos børn:
 - > Opmærksomheds- og koncentrationsvanskeligheder
 - > Motorisk uro
 - > Nemt distraheret
 - > Udadreagerende adfærd
 - > Mangelfulde sociale kompetencer – aflæsning af andres og egen adfærd/ mentaliseringsevne
 - > Selvskadende adfærd
 - > Tvangsmæssig adfærd – repetitiv leg

Metode

- > Opmærksomhed: Danske daginstitutioner og krigsramte børn:
 - > Moderne pædagogik med fokus på selvforvaltning fungerer ofte ikke for børn med traumer.
 - > Jf. mistillid, kontroltab (manglende autonomi eller agens), fysiologisk og emotionel dysregulering
 - ydrestyring vs. indrestyring.
 - > Børn med kaotisk indre har fx svært ved at håndtere egne rollelege og selvstændig problemløsning.

Metode

- > Den relationelle modtagelse af barnet afgørende for dets trivsel, tilpasning og udvikling.
 - > Nyt miljø med korrigerende relationer kan fremme ny erfaring med:
 - > Fysisk og emotionel sikkerhed og tillid →
 - > Autonomi / agens, kontrol over sig selv og situationen →
 - > Øge evne til fysiologisk og emotionel regulering →
 - > Øge evne til mentalisering, dvs. aflæsning af selv og andre
 - > → fremmer udvikling af evne til selvforvaltning og øget tilpasning.

Metode

- > Øvelse fra egen praksis i plenum:
 - > Hvordan håndterer I børn og unge i mistrivsel?:
 - > Hvilke behov oplever I, at de har?
 - > Hvordan forsøger I at imødekomme dem?
 - > Fx børn og unge med flygtningebaggrund?
 - > Andre børn?

Metode

- > Tilgang - anbefalinger:
 - > **Støtte op om eksisterende ressourcer** og mestring hos barn.
 - > **Åbenhed, nysgerrighed, tålmodighed** → nærvær, rummelighed:
 - > For at hjælpe bedst muligt må vi først vide, hvem det er, vi skal hjælpe. Det tager tid, særligt med traumatiserede.
 - > Tag **udgangspunkt i allerede eksisterende pædagogisk praksis** med trygt og struktureret miljø, dog skærpet fokus.
 - > **Behovet kan være øget** for børn med flygtningebaggrund og evt. traumer – familiesammenhæng kan være præget af manglende overskud, uro og ustabilitet.

Metode

- > STROF- model:
 - > Lars Gustafsson, svensk børnelæge.
 - > Beskriver behov hos traumatiserede børn:
 - > Fokus på elementer til rolig hverdag.
 - > Sigte:
 - > Støtte eksisterende ressourcer / beskyttende forhold via socialpædagogisk indsats på fem områder:
 - > **Struktur**
 - > **Tale og tid**
 - > **Ritualer**
 - > **Organiseret leg**
 - > **Forældresamarbejde**

Metode

- > Struktur:
 - > Etablér **faste rammer med vaner og rutiner i dagligdagen**, der skaber forudsigelighed, genkendelighed og orden i en kaotisk verden. Kan give oplevelse af kontrol, tryghed og modvirke overvældelse. Frigør ressourcer fra vagtsomhed til udforskning.
 - > **Undgå for mange store skift** i miljøet og i gruppesammensætninger. Velkendt og kontinuerlig kontakt, forandring i roligt tempi. Øger tryghed.
 - > **Skab tillid til barnet** ved at udvise stabilitet, konsistens, tydelighed og gennemsigtighed i din rolle. Også ved problematisk adfærd. Kan virke som korrigerende rollemodel – at man kan stole på nogen. Obs på kropssprog og toneleje.

Metode

- > Tale og tid:
 - > **Vær til rådighed, lyt opmærksomt til barnet.** Vær påpasselig med gode råd. Anerkend dets oplevelser, uddybende spørgsmål.
 - > **Vær opmærksom på barnets adfærd og kropssprog.** Understøt alternative udtryksformer end sproget, fx leg eller tegning.
 - > **Spørg ind med forsigtighed.** Undgå et presse barnet til at tale om noget, det ikke har lyst til. Lad barnet styre samtalen.
 - > **Acceptér barnets modersmål.** Det er ikke i modstrid med at lære dansk.
 - > **Pas på berøringsangst** – at være alene med skræmmende oplevelser og frygt øger risiko for traumatisering, vedligeholder eller forværrer eksisterende tilstand.

Metode

- > Ritualer:
 - > **Markér helligdage og højtider** af betydning for barnet og dets familie. Anerkendelse og inklusion. Fx Eid.
 - > **Faste ritualer** i løbet af dag, uge, omkring fødselsdage mv. Fremmer forudsigelighed og tryghed.

Metode

- > Organiseret leg:
 - > Understøt leg - kan skabe **frirum til fantasi**. God strategi.
 - > Hjælp barnet til at **organisere lege**, kan være svært ved traumer.
 - > **Giv forslag** til kreative aktiviteter og **deltag aktivt**.
 - > Se på barnets **modenhed og sprogkunderskaber** ved valg af aktivitet.
 - > Generelt om lege til **understøtte selvregulering**:
 - > Tilbageholdende børn mødes forsigtigt, og derefter gøres legen vildere.
 - > Udadreagerende børn mødes i det vilde, hjælpes til at strukturere og gøre legen roligere. Derefter kan vildskab øges.

Metode

- > Forældresamarbejde:
 - > **Inddrag forældrene** fra dag ét. De har behov for kendskab. Fx opstartsmøde med fokus på relationsopbyggelse – åbenhed. Øger tillid.
 - > **God kommunikation.** Sprog - tolk, løbende anerkendelse af livssituation. Ugeplaner, billeder mv.
 - > **Italesæt det usagte** – intet er selvfølgeligt, fx uskrevne regler om tøj.
 - > **Skab en inkluderende kultur** – oversæt (tolk, ikke barnet) og benyt billeder/symboler i daglig dialog.
 - > **Vis interesse, omsorg og anerkendelse.** Stil spørgsmål med udgangspunkt i barnet.
 - > **Vær tålmodig og giv ikke op.** Vær støttende og guide. Vær opmærksom på forældrenes ressourcer.

Diskussion og fælles opsamling

- > Diskussion i grupper:
 - > Udvælg én case fra praksis.
 - > Beskriv problemstillingen, - hvordan den kommer til udtryk.
 - > Leg med hypoteser om barnets perspektiv:
 - > Overvej hvad der kunne ligge til grund for barnets udfordringer.
 - > Overvej mulige metoder at anvende.
- > Fælles opsamling:
 - > Har diskussionen åbnet for nye perspektiver på oplevet problemstilling?
 - > Har diskussionen åbnet for nye ideer til handlemuligheder?

Materialer

- > Folder:
 - > “Flygtningebørn i daginstitutioner. En guide til modtagelsen af flygtningebørn og deres familier.”, Dansk Flygtningehjælp:
 - > <https://flygtning.dk/danmark/center-for-udsatte-flygtninge/materialer>

- > Film:
 - > “Snak om det: PTSD.”, Psykiatrifonden:
 - > <http://www.psykiatrifonden.dk//guides/snak-om-det/snak-om-det-film.aspx>